

Forside visualisering: Vinderforslaget - Forslag, 75929

Indhold

Forord	5
Om idékonkurrencen	6
Samlet bedømmelse	8
Vurdering af vinderforslag	10

Foto: Sehen

Forord

STEDET TÆLLER X

I Danmark har vi blik for at skabe lokal udvikling med afsæt i vores forskelligheder. Vi er dygtige til at dyrke og styrke det stedbundne potentiale – det unikke ved et sted. Dét der ikke lige kan flyttes. Dét som er tæt på umuligt at kopiere. Dét der sætter stedet på landkortet.

Stedet Tæller X er en kampagne fra Ny Carlsbergfondet og den filantropiske forening Realdania, hvor kunst og arkitektur bliver brugt som løftestang til udvikling af særlige steder.

Ambitionen er at styrke de særlige kendetegn i landdistrikterne gennem lokalt forankrede fysiske projekter, nye talentfulde tegnestuer og et nytænkende samspil mellem kunst og arkitektur. Kampagnen skal gøre det lettere at opdage og opleve landets særlige steder – både for dem, der besøger stedet og for dem, der bor der.

Gennem et projektudviklings- og ansøgningsforløb har en række aktører fra landkommunerne i Danmark kunnet byde ind med steder til dette forløb, hvor ni projekter og blev valgt ud og fik tildelt realiseringsstøtte.

TAK TIL DELTAGERNE FOR DERES BIDRAG

Der skal lyde en stor tak til konkurrencedeltagerne for deres bidrag. Både konkurrenceudskrivere og projektejdere har været begejstrede for de forskelligartede forslag, der på hver deres måde har peget på mulige løsninger af konkurrenceopgaven.

LÆSEVEJLEDNING

Bedømmelsesrapportens første afsnit beskriver rammerne om idékonkurrencen. Derefter følger først bedømmelsesudvalgets generelle bemærkninger og samlede bedømmelse, og dernæst bedømmelsesudvalgets vurdering af vinderforslaget.

Der findes mere information om Stedet Tæller X på Realdanias hjemmeside.

Om idékonkurrencen

KONKURRENCEPROCESSEN

Konkurrencen blev sat i gang 1. december 2023 med en offentliggørelse af konkurrencematerialet for alle interesserede konkurrencedeltagere. Ved afleveringsfristen den 8. februar 2024 modtog Realdania og projektejerne i alt 9 forslag. Alle forslag blev herefter vurderet af bedømmelsesudvalget i en bedømmelsesproces fra februar-april 2024, og resultatet af bedømmelsen er offentliggjort den 2. maj 2024.

KONKURRENCEOPGAVEN

Konkurrencedeltagerne er blevet stillet følgende spørgsmål i konkurrencen:

1. Hvordan kan nænsomme landskabsarkitektoniske greb forløse Nokkens helt særlige potentiale for samling, ophold og udsyn, med respekt for det autentiske miljø på Langør?

2. Hvordan kan Langør Havn og Stavns Fjords natur- og kulturhistorie, synliggøres og skabe sammenhæng i området omkring Jollehavnen?

BEDØMMELSESKRITERIERNE

Bedømmelsesudvalget har lavet en helhedsvurdering af de indkomne forslag ud fra følgende kriterier:

- 01 Den overbevisende idé til, hvordan arkitektur kan gøre det lettere for flere at opdage, indtage og opleve stedets særlige potentiale.
- 02 Hvor godt forslaget læser stedet og besvarer de spørgsmål, der er beskrevet til projektet i programmet.
- 03 Hvor realiserbar idéen vurderes at være, bl.a. ift. projektets økonomi og fremtidige drift.

BEDØMMELSESDVALGET

Konkurrenceforslagene er blevet vurderet af et bedømmelsesudvalg med følgende deltagere (med stemmeret):

- Michael Kristensen, kommunalbestyrelsesmedlem Samsø Kommune, formand for Teknik- og Miljøudvalget
- Per Urban Olsen, kommunalbestyrelsesmedlem Samsø Kommune
- Stine Lea Jacobi, arkitekt og programchef, Realdania
- Fagdommer: Mogens A. Morgen, professor, Arkitekt-skolen Aarhus

Følgende har været rådgivere for bedømmelsesudvalget (uden stemmeret):

- Lars Skovgaard, Forvaltningschef Teknisk Forvaltning
- Kira Maria Svankjær og Birgitte Svarre, rådgivere på Stedet Tæller X kampagnen, BARK

Mia Nørlund og Inger Haarup Borchmann fra Grandville har været konkurrencesekretær.

DET VIDERE FORLØB

Forslagsstilleren bag det vindende forslag skal nu - i samarbejde med Samsø Kommune og i dialog med borgerne på Samsø og stedets interessenter - videre kvalificere forslaget med henblik på realisering. Den videre projektering sker først, når finansieringen er fuldt i hus.

Foto: Sehen

Foto: Sehen

Samlet bedømmelse

Der er indkommet i alt ni forslag til besvarelse af konkurrencen om Langør havn – Længslernes Bugt. Forslagene har medvirket til at gøre opmærksom på, hvilket unikt sted Langør Havn er. Både som et lokalt kulturmiljø og på Samsø som helhed, men samtidig også som noget nær det geografiske centrum i Danmark.

At fremhæve de kvaliteter, som programkravene peger på, kræver at man løfter blikket og evner at se såvel de lokale som de større sammenhænge for at fremhæve stedets iboende potentialer. Forslagene viser en iderigdom med forskellige bud på, hvordan Langør Havn kan udvikle sig og styrkes som attraktion og destination.

Forslagene er ret forskellige og giver variende greb på opgaven. Men det er et gennemgående træk, at mange af forslagene har taget udgangspunkt i en fortælling om vikingetiden. Således er der hentet inspiration i den nordiske mytologi og dens ornamentik, Ladbyskibet, brugen af langild, ligesom betegnelser som 'Ormen', 'Mimers Plads' og 'Midgaardsstrædet' forekommer. Det er almindeligt, at der i vores samtid trækkes store veksler på vikingetiden for at aktivere en fortælling om steder i Danmark, der kan vække opmærksomhed. Langør Havn har uden tvivl været meget betydningsfuld i vikingetiden, men det er bedømmelsesudvalgets vurdering, at der er en meget større mangfoldighed af fortællinger på spil i Langør Havn, og det ville være en synd at reducere fortællingen om Langør Havn til vikingetiden alene.

Alle forslagene har, som der lægges op til i programmet, taget udgangspunkt i en bearbejdning af Nokken som det centrale sted i havnen, med den oprindelige anlægsmole på Samsø. I nyere tid har den været brugt som markedsplads, bådoplag og til fejring af Sankt Hans. Fra Nokken er der et fantastisk udsyn over Stavns Fjord, og samtlige forslag har da også gjort det til stedet, hvorom de øvrige aktiviteter knytter sig.

En del af forslagene har organiseret en række 'nedslag' omkring et længere landskabeligt forløb i form af et stiforløb, hvilket er en klassisk måde at binde et sted sammen til en helhed. Det har ført til frugtbare diskussioner i bedømmelsesudvalget om, hvorvidt havnen skulle bindes sammen i et sådant greb, eller om man snarere skulle arbejde med en 'mosaik' af indgreb.

En del af forslagsstillerne har taget udfordringen op og arbejdet med flytbare møbler og installationer, som ville kunne understøtte en aktiv handlemåde i havnen. Disse kan udformes eller kombineres, så de opfordrer til ophold og aktivitet, som især kan aktivere børn og børnefamilier – men også motivere til læring, stilhed og eftertænksomhed.

Der er interessante enkeltelementer - som f.eks brug af togskiner. Dog vurderer bedømmelsesudvalget dette som fremmedelementer, der ikke er knyttet sammen i et arkitektonisk greb, der forstår stedet.

Nogle af forslagene forstår at relatere til Stavns Fjord med dens holme og lavbundede vandområder med de mange naturtyper med yngle- og rasteområder for fugle.

Bedømmelsesudvalgets konklusion

Samsø Kommune har ønsket ikke blot at fokusere på det rent havnespecifikke, men også at benytte lejligheden til at optimere havnens potentialer for formidling, oplevelser og dermed flere brugere og besøgende.

På den baggrund har bedømmelsesudvalget valgt at fremhæve kvaliteter ved enkeltelementer i tre af forslagene: Forslag 28032 (lavet af bergerdesign) for idéen om at arbejde med en bålplads, anløbsbroen, samt det hævdede punkt 'Udsigten'. Forslag 47247 (lavet af Haaning Arkitekter) for idéen om at arbejde med 'kanter', man kan sidde på ned til vandet, og forslag 33311 (en:33) for idéen om de flytbare møbler, som bringer et aktivt element ind, som kan tages i brug og dermed skabe nye traditioner på havnen.

Forslag 75929 (lavet af Os Arkitekter) svarer samlet set bedst på konkurrenceopgaven om Langør Havn og udpeges som vinder. Forslaget er overbevisende og forløser tydeligt Nokkens helt særlige potentiale for samling, ophold og udsyn. Forslaget viser respekt for det autentiske miljø på Langør Havn samtidig med at havnens og Stavns Fjords natur- og kulturhistorie, synliggøres og skaber sammenhæng i området.

Vurdering af vinderforslag

Længslernes Bugt - Langør Havn. Samlingspunkt og pejlemærke (forslag 75929)
lavet af Os Arkitekter

Forslaget 75929 rummer et overbevisende bud på opgaven, som fremelsker og forstærker de landskabelige, kulturhistoriske, arkitektoniske og funktionelle potentialer, der allerede er til stede i Langør Havn.

Med udgangspunkt i en stærk analyse af havnen og landskabet ledes man frem til en velargumenteret logik for forlagets formgivning. Det er et meget konkret forslag, der er overbevisende. Alle nye dele i forslaget er anvendelige og kan omsættes til funktionelt brugbare enheder i havneområdet.

"Stavns Fjords karakteristiske landskab er formet af istidens bevægelser. Fra øst til vest, præges områdets topografi, flora og fauna, som før var øhav, af isens aflejringer af sten, grus og sand". Således indleder forslagsstilleren beskrivelsen af forslaget og markerer dermed et tydeligt udgangspunkt i en stedsspecifik læsning af Langør Havn. Topografi, flora og fauna samles med lokale materialer som sten, grus, sand og træ, der som materialer indgår i forslaget.

Forslagets centrale element er et kompas, der indarbejdes i belægningen på Nokken. Med Langør Havns placering omtrent midt i Danmarks geografi virket kompasset som et oplagt, naturligt og ligetil greb, der på en helt ukunstlet måde indgår i belægningen. Det særdeles smukke greb skaber en fortælling om Langør Havn som et unikt sted i Danmark. Kompasset peger både ind på Langør Havns som sted, men samtidig peger det også ud i verden mod den større kontekst og gør Langør Havn til en del af landskabet, fjorden og Danmark. Som forslaget rammende titulerer sig bliver stedet til samlingspunkt og pejlemærke.

Nokken belægges med slotsgrus i en cirkel, som angiver kompassets diameter. Her kan der tændes bål på Sankthansaften. Store kampesten fra Samsø er lagt ned i fladen med en poleret overflade, der spejler himmelset. Relieffer i stenfladerne formidler med tekst og sigtelinjer ud mod områdets historisk og landskabelige pejlemærker. Med reference til de små øer og holme i fjorden placeres markstene i vandkanten som målere af flod og ebbe. Andre steder placeres de som del af belægningen og som mobile opholdsmøbler konstrueret i træ. Ved den mindre strand ved havnens toiletbygninger udspændes en platform i form af et trædæk, der går fra land og ud i vandet og rummer en lille 'krabbesø' som del af naturskolen. På molens sydvestlige punkt placeres havbadet, der rummer både en soltrappe, en baderampe og et udsigtspunkt.

Forslaget til Nokken vurderes desuden at være robust ift. at kunne modstå årets vej- og vindforhold.

Der foreslås en række 'mobile markører' tegnet med inspiration fra en båd, der ligger med bunden i vejret. De mobile elementer kan placeres rundt i havnen med forskellige

funktioner som f.eks. kajakly, fuglekiggetårn, markedsplads eller et shelter til overnatning. Der er også mulighed for at opstille de mobile markører som en samlet formation, hvor 'båd-metaforen' bliver særlig tydelig. Den præcise placering og udformning af de mobile markører skal findes i forbindelse med den videre bearbejdning.

Enkeltnedslagene taler samme formgivningsmæssige sprog, så man fornemmer en sammenhæng mellem dem. Men sammenhængen er utvungen idet de samtidig kan opleves og benyttes enkeltvis. Det gør det muligt at gennemføre projektet i etaper uden det nødvendigvis er alle elementerne, der kommer på plads fra start. Ligesom enkeltelementer vil kunne undlades, uden at den overordnede ide falder fra hinanden. I den videre proces skal de mobile markører viderebearbejdes, og der kan eksperimenteres med prototyper – eventuelt i samarbejde havnens brugere. På den baggrund kan man vurdere og afprøve, hvad der virker.

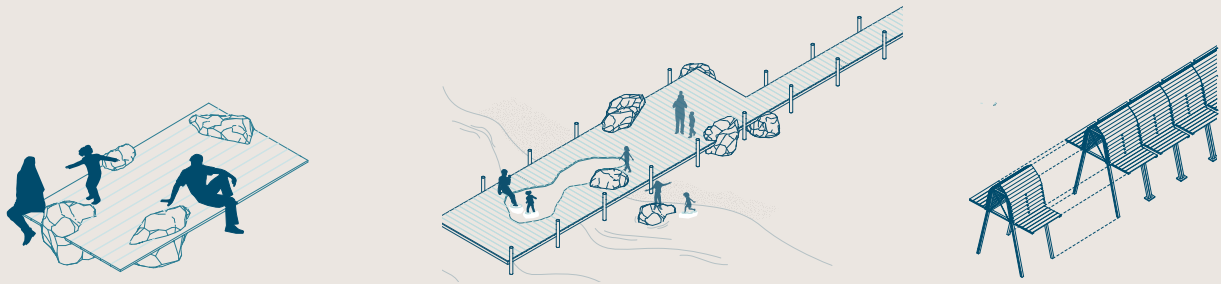
Det anbefales, at anløbskajen for træskibe ved nokken viderebearbejdes. Som det er angivet på tegningerne, er det svært at gennemskue udformningen, ligesom den konkrete placering bør udpeges konkret i samarbejde med havnens brugere. Ligesådan bør den historiske fortøjningsspæl - duc d'albe - indtænkes. Også havbadet kræver lidt mere bearbejdning i forhold til behov for et læ-skabende element.

Samlet set rummer forslaget en god aflæsning af stedet, der med nye stier ud i landskabet trækker tråde fra havnen ud i omgivelserne. Horisonten, fuglelivet og fiskerbyens lavmælte typologi træder frem og gør haven til en destination, der kan trække folk til samtidig med, at dets funktion som hverdagsrum bevares i sin nuværende autenticitet. Forslaget giver god mulighed for formidling 360 grader rundt og kan tilpasses forskellige formidlings tiltag, der kan indeholde de mange historisk komplekse fortællinger som området rummer.

Alt i alt er der skabt en synergi mellem natur, kulturhistorie og det maritime havnemiljø, som både gæster, lystsejlere og beboere vil finde attraktivt. I den sammenhæng fremstår forslaget overbevisende med kompasset som en tidløs fortælling, der gør Langør Havn til et særligt sted i det store landskab.

Det er et robust og nedtonet forslag, der vurderes til at have realistiske driftsomkostninger. Det opfylder programmets krav og vil kunne aktiveres af de lokale.

På den baggrund har bedømmelsesudvalget enstemmigt besluttet at udpege forslag 75929 som vinder af konkurrencen om Langør Havn – længslernes bugt. Forslaget præmieres med 125.000 kr.

Vinderforslaget: Principper for dæk, platform og markør

Situationsplan fra vinderforslaget

Visualisering fra vinderforslaget

Stedet Tæller **X**

KRYDSER SÆRLIGE STEDER MED KUNST OG ARKITEKTUR